

Az eredmények annak függvényében érkeznek, mennyire állunk pozitívan a román nyelv tanításához. Fontos, hogy örüljünk a legapróbb eredménynek is.

Élményeimet örömmel osztottam meg a képzésen. Remélem, sok óvodapedagógusnak nyújtottam ezáltal segítséget.

Demeter Gyöngyi a kommunikációról

„Akárhol tartunk is a karrierünkben, a folyamatos szakmai fejlődésre való törekvés elengedhetetlen.” Poór Ferenc

Teljes kommunikációt alkalmaz minden egyén ahhoz, hogy megértesse magát környezetével, hogy kifejezze érzéseit, véleményét. Nem lehet nem kommunikálni. Még akkor is, ha egy szobában vagy egy emberrel, és nem beszélsz vele, rá se nézel, úgy is közvetítesz valamit.

A beszédre vagy a nonverbális jelekre, vokális jelzésekre reagálnak jobban az emberek? A mit mond, vagy a hogyan mondja kérdés a meghatározó? A szavak nem annyira fontosak, mint a non-verbális jelek (mimika, tekintet, gesztus, testtartás, emblémák, kronémika) és paralingvisztikus jelzések (hangsúly, hanglejtés, beszédtempó, szünet, hangerő, ritmus, hangszín). A nem verbális kommunikáció információt nyújthat az aktuális érzelmi állapotról (harag, elérzékenyülés), személyes tulajdonságokról (önbizalom, precizitás), interperszonális attitűdökről (szeretet, dominancia), a társadalmi tagozódás mentén elfoglalt pozíciókról.

A vokális jelek a verbalitáshoz, a nyelvi megnyilvánulásokhoz kapcsolódnak. Elsősorban érzelmeket, viszonyulást, hangulatot fejeznek ki, és döntően módosíthatják a mondanivaló jelentését. A csönd lehet „jelentőségteljes”, „sokértelmű”, lehet az elutasítás, de a meg nem értés jele is. Ahogy a szólás mondja: hallgatni tudni kell. Nem csak hallgatni kell tudni, de érezni kell a partnerünk testbeszédéből, az így kisugárzott pszichológiai állapotból, hogy mikor kell megszólalni.

Miért kommunikál egy ember? Mert szüksége van arra, hogy beszéljen, hogy kifejezze érzéseit, hogy elismerjék, hogy foglalkoztassák, hogy befolyásolják, hogy ráfigyeljenek, hogy elmondja véleményét, hogy megértesse magát környezetével.

A pedagógus és a kommunikáció

A pedagógus is ember. Kommunikál a gyerekekkel, de a felnőttekkel való kommunikáció tevékenységének szerves része. A gyermek nevelése a családban zajlik, a gyermek egy család tagja, ezért hatékony óvodai nevelés nem képzelhető el a családdal való megfelelő kapcsolat kiépítése nélkül. Együttműködésre van szükség a gyermek hatékony fejlődése érdekében. A szülő megismerése, az együttműködés segítheti az óvodai tevékenységet, hiszen a szülők aktív résztvevői lehetnek az óvodai tevékenységeknek, megszathatják kultúrájukat, szokásvilágukat egy adott közösségben.

Minden családnak igénye és szükséglete, hogy partnerként, egyenrangú félként szívesen fogadják az óvodában, és gyermeke neveléséhez hasznos információkat kapjon a pedagógusoktól.

Feltevődhet a kérdés, hogy felkészült-e a pedagógus a szülőkkel való hatékony kommunikációra.

Rendelkezik-e a pedagógus megfelelő kommunikációs kompetenciával?

A kommunikációs kompetencia birtokában a pedagógus képes arra, hogy két vagy több ember közötti interakcióban, valamilyen közös jelrendszerben információcserét bonyolítson le: információkat fogadjon és adjon függetlenül attól, hogy az információ milyen jelekben, milyen rendszerekben nyilvánul meg. Képes az érzéseit, gondolatait a különböző kommunikációs csatornákon keresztül a lehető legpontosabban, a kontextushoz kapcsolódó szociális normák által szabályozott viselkedésben kifejezni és a címzett-höz eljuttatni. Képes a partner teljes nem verbális kommunikációjának érzékelésére és felhasználására, illetve empátiás viselkedést tanúsítani.

Kommunikáció a felnőttképzésben

Hogyan kommunikáljunk a szülőkkel? Mit foglal magába a kommunikációs kompetencia? Milyen környezetet válasszunk a beszélgetéshez? Mikor történjen a kommunikáció? Mire figyeljünk a kommunikációban? Mik a kommunikációs gátak és serkentők? Hogyan oldjuk meg a konfliktusokat?

Ezekre a kérdésekre kerestük a válaszokat az óvodapedagógusokkal a *Differenciált óvodai nevelés a szociális környezet kontextusában* című képzés: *A családokkal való kommunikáció az óvodai nevelésben* című témában.

Több csoportban vezettem képzést e témában. Célom az volt, hogy a képzés tartalmában és hangulatában megfeleljen a résztvevők követelményeinek. Ennek megvalósítását egy hosszú önálló alkotó munka előzte meg, ami magába foglalta az elméleti önképzést, a képzés megtervezését, szervezését, levezetését, megfelelő eszközökkel való ellátását, és végül, de nem utolsósorban a felnőtt tanulók igényeit.

Kik a felnőtt tanulók? Elsősorban emberek, akik különálló egyéniségek, szociális helyzetüket, családi helyzetüket, életkorukat tekintve különbözőek. Különböző településekről érkeztek, és kevesen ismerik egymást. Mindannyian pedagógusok, és rendelkeznek több vagy kevesebb szakmai tapasztalattal. Mit várnak el a képzéstől? Ahogyan a véleménykutatásból kiderült: jó hangulatot, új módszereket, megerősítést, új ismeretek alkalmazhatóságát, élményt, együttműködést, mozgást, kapcsolatteremtést, játékot, gyakorlatokat. A vélemények alapján újra megerősödött bennem, hogy a felnőttképzésben módosul a résztvevő és oktató kapcsolatrendszere. Próbáltam a *Knowles andragógiát* fegyelembe véve összeállítani a foglalkozásokat, mi szerint: *Az oktató tanulást segítő légkört kell kialakítson, felmérje a tanulási igényeket, majd a célkitűzéseknek megfelelő tartalmat összeállítson. Ezt követi a tanulás módjának megtervezése, a tanulás levezetése (technikák, anyagok), majd az eredmények értékelése (Knowles andragógia)* következik.

A képzés megtervezése, megszervezése

Többéves szakmai és felnőttképzési tapasztalatomra építve a képzésen az interaktív tanulásszervezési stratégiát alkalmaztam, mert a megbeszélésre és a résztvevők közötti információmegosztásra támaszkodik. A megbeszélés és az információmegosztás lehetőséget nyújt a pedagógusoknak arra, hogy reagáljanak az oktató vagy társaik ötleteire, tapasztalataira, meglátásaira és tudására, és alternatív nézeteket, gondolkodásmódokat dolgozzanak ki. Ennek során fejlődnek szociális készségeik és képességeik. Megtanulják gondolataikat rendszerezni és racionális érvekkel alátámasztani.

Az interaktív tanulásszervezési stratégia számos csoportképzési és interaktív módszer alkalmazását teszi lehetővé. Az oktatónak meg kell határoznia a témát, a megbeszélésre, feladatvégzésre rendelkezésre álló időt, a csoport összetételét és méretét, valamint az alkalmazható technikákat. Az interaktív tanulásszervezés mind a tanártól, mind a tanulótól a hozzászólási, meghallgatási, az interperszonális és beavatkozási készségek és képességek finomítását igényli. Fontosnak tartottam egy olyan légkör kialakítását, olyan környezet teremtését, amelyben a pedagógusok kapcsolatba kerülnek egymással, meg tudnak nyílni, fel tudják tárni problémáikat, meg tudják osztani tapasztalataikat.

Olyan módszereket alkalmaztam, amelyekre gyakorlatorientáltság jellemző, élet- és munkatapasztalatokra támaszkodik, aktivitás van benne, és együttműködést feltételez. Igyekeztem arra, hogy a módszerekben ne domináljanak az előadó központú módszerek, hanem résztvevőközpontú módszerek szerepeljenek: motivációs módszerek, szituációs módszerek, projektmódszer, vita, hiszen a felnőtt tanuló praktikus gondolkodású, a tanultakat, tapasztaltakat munkájában, sőt az élet más területén is alkalmazni akarja.

Így motiválás módszereinek neveztem az ismerkedő, kapcsolatteremtő, gátlásoldó, helyzetfelmérő gyakorlatokat, játékokat. Az új módszerek tanításának, tanulásának, ismeretek rendszerezésének módszerei közé tartozott az előadásra alapozott műhelyfoglalkozás, a szituációs módszerek, a projektmódszer és vita alkalmazása. E módszerek keletes foglalkozásra épültek, és a játék jelen volt eszközként és módszerként egyaránt.

Az előadásra alapozott műhelyfoglalkozás (workshop)

Az előadásra alapozott képzési formában a kiindulási alap az, hogy a feldolgozásra kerülő témakörben minden résztvevő rendelkezik az ismeretek bizonyos szintjével. A foglalkozáson kiselőadás hangzik el, amelyben a feladatnak megfelelő szakaszolással, súlypontoszással dolgozza fel az előadó a témakört. Ezt követően vagy megelőzően az előadó a megbeszélés, vita, a játék vagy eszmecsere, vezetőjévé válik, és aktivizáló, ösztönző felvetésekkel indítja el a feldolgozó munkát. A résztvevők teljes körének aktív tevékenységével folytatódik a foglalkozás, amelyben felkészültsége, egyénisége alapján, tapasztalatai felhasználásával mondják el véleményüket, fejtik ki álláspontjukat a résztvevők. Ezt követi az ismeretek gyakorlati alkalmazása. A feldolgozott ismeretek gyakorlati alkalmazásában nem vesz részt mindenki, hanem néhány hallgató hajt végre gyakorlatot. Ezek a gyakorlatok általában nem spontán valósulnak meg, hanem az előadó előzetesen megbeszéli az érintettel/érintettekkel a feladatot. A továbbiakban néhány önként vállalkozó hallgató hajt végre gyakorlatot az előadó instrukciója alapján, illetve a vállal-

kozó saját megközelítését, véleményét tükröző formában. Az ismeretek feldolgozása során fontosnak tartott megbeszélés, vita itt is nagy jelentőségű, hisz mintaként tekinthető. Ezt követően a rögzítés, a megerősítés nélkülözhetetlen. Ezt az előadónak kell összefoglalóval megvalósítania, mindazoknak a következtetéseknek, tanulságoknak a megfogalmazásával, amelyek a következő időszakban mindenki számára meghatározóak a mindennapi tevékenységben.

Szituációs módszerek

A szituációs módszerek az aktivizáló módszerek igen fontos csoportját képezik. Közös jellemzőjük, hogy a résztvevők képzeletbeli helyzetbe kerülnek. Életszerű vagy ahhoz hasonló problémát kell saját tapasztalataik vagy a tanultak alapján a szerepek tanulmányozása és eljátszása révén megoldaniuk.

A szerepjáték a szituációs módszer csoport népszerű formája. Lényege az, hogy a foglalkozásvezető szóbeli vagy írásbeli helyzetismertetése után a résztvevők önként vállalt szerepek megalkotásával és eljátszásával szimulálják a problémát, és egyfajta megoldásra jutnak. A drámajátékszerű megoldásoknál azon van a hangsúly, hogy a szereplők jól jelenítik-e meg a megformált személyiségtípusok gondolkodásmódját. Mindazok, akik a szerepjátékban nem vesznek részt, nézőként, hallgatóként figyelik az eseményeket. A játék eredményét megvitatják és értékelik. A szerepjáték vezetéséhez szakképzett és gyakorlott vezetőre van szükség. A szerepjátékban a szereplők realitása nyilvánossá válik, amelyet professzionális módon kezelni kell.

Projekt módszer a felnőttképzésben

A projekt általános értelemben egy meghatározott időegység alatt elvégzendő komplex feladat. Felnőttképzésben nagyon jól alkalmazható. Kilpatrick szerint a módszer alkalmazása során négyféle projekt kidolgozására kerülhet sor: gyakorlati feladat, mint például egy hasznos tárgy megtervezése és kivitelezése, egy esztétikai élmény átélése (cikk megírása, színi előadás megtartása), egy probléma megoldása, valamilyen tevékenység, tudás elsajátítása. A projekt módszernek megkülönböztető jegye az a nagyfokú szabadság, amelyet a hallgató számára biztosít a célok kiválasztásától, a tervezéstől a feladat végrehajtásának módozatain keresztül egészen az elkészült produktum és a tevékenység értékeléséig. A tanulás, azaz az ismeretek, jártasságok, szokások stb. elsajátítása indirekt módon valósul meg. A tanulás inkább eszköz jellegű, mintegy mellékterméke a produktum elérésére irányuló tevékenységnek. A projekt módszer pozitívumai között szokás említeni: A résztvevők kezdeményező, aktív szerephez jutnak, motiváltabbá válhatnak egy-egy produktum létrehozása során. Több készség fejlesztésére alkalmas: fejleszti a kommunikációs és szociális képességeket, a kreativitást, a problémamegoldó és analitikus gondolkodást, az önállóságot, a kooperációt, a tervezést, az alkalmazkodást, az időbeosztást, az információk megosztását stb. Konkrét, hasznosítható, gyakorlati tudást nyújt, ahol mindenki képességének megfelelően tud részt venni egy-egy probléma megoldásában.

Következtetés

Mindössze hat óra volt arra, hogy bejárjuk a világot. E kirándulás alatt, hiszem, hogy fejlődött az óvodapedagógusok kommunikációs kompetenciája. Jobban figyelnek egymás nonverbális jelzéseire, és próbálnak legyőzni minden fizikai, szemantikai, pszichológiai akadályt a szülővel való hatékony kommunikáció érdekében. A kommunikációs serkentők gyakorlása segíthet jobb kapcsolatokat ápolásában, és a konfliktus lehet a személyes- és csoportfejlődés lehetősége, de a tárgyalási és motiválási technikák gyakorlása, segíthet a konfliktusok megoldásában. Az óvodapedagógusok egy nagy játéknak nevezték a foglalkozást, mert az óvodapedagógus tudja, hogy a játék nem játék. A bevezető játékok során megvalósult az ismerkedés, kapcsolatteremtés, feszültségoldás, energetizálás, a komfortzónából való kimozdulás, mozgás, kommunikáció és jó hangulat alakult ki. Az előadásra alapozott műhelyfoglalkozás (workshop) alkalmat adott elméleti alapok megszerzésére vagy megerősítésére. A szituációs játékok pedig életszerű helyzetet teremtettek, ahol átélt szociális szituációkat elevenítettünk fel, és körbejártunk lehetséges más megoldásokat a szülőkkel való kommunikációban. Kommunikációs gátak és serkentők megismerésére és gyakorlására került sor egy kétnapos szimulációs kiránduláson, majd megjelent a konfliktus, mint a személyes és csoportfejlődés lehetősége egy szerepjáték kapcsán. Egy kincskereső projekt keretén belül problémákkal küszködő emberekként feltártuk a kincses barlangot. Voltak vakok, némák, beszélők, rajzolók, ki-ki a saját problémáival. Összefogással, együttműködéssel, csapatokban összegyűlt a produktum. Rájöttünk arra, hogy az igazi produktum, nem is a megszerzett kincs. Kincs a célhoz vezető út, az együttműködés, az együtt töltött idő, az egymás tapasztalataiból való tanulás, az új ismeretek gyakorlati alkalmazása, a jó hangulat, az egymásra figyelés – értékelték a foglalkozást a résztvevők.

„Megtanultam, hogy az emberek elfelejtik, amit mondasz, és elfelejtik, amit teszel. Az egyetlen dolog, amire emlékezni fognak az, hogy milyen érzéseket váltottál ki belőlük.” (Maya Angelou)

Irodalom

Balogh Brigitta (2017): Az óvoda és a család együttműködése a gyermekek fejlesztése érdekében. Kézirat.

Barnkopf Zsolt (2002): *A kommunikáció*. Flaccus Kiadó, Budapest.

Fogas Krisztina (2015): *Év végi karrierlendület: ilyen tanfolyamot válasszunk!* Profession.hu.

[https://www.profession.hu/cikk/ev-vegi-karrierlendület-ilyen-tanfolyamot-valasszunk](https://www.profession.hu/cikk/ev-vegi-karrierlendulet-ilyen-tanfolyamot-valasszunk) 2019. 11. 21-i megtekintés.

Nyéki Lajos (2007): Oktatási stratégiák. In: *Az informatika oktatásának módszertana*. Egyetemi jegyzet, Széchenyi István Egyetem.

<http://www.sze.hu/~nyeki/InfMod/Infmodszertan/index.html?page=34> 2019. 11. 21-i megtekintés.

Poór Ferenc (1982): *A felnőttoktatás szakkifejezései*. Országos Oktatástechnikai Központ, Veszprém.

Simándi Szilvia (2015): *Kutatások a felsőoktatásban és a felnőttképzésben*. Eszterházy Károly Főiskola, Eger.

http://p2014-25.palyazat.ektf.hu/public/uploads/1-kutatasok-a-felsooktatásban-es-a-felnottkepzesben-simandi-szilvia-isbn_565d54f96e457.pdf 2019. 11. 21-ig megtekintés

Simonics István (2015): *Felnőttek szakképzése*. Óbudai Egyetem, Budapest.

https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412b2/2013-0002_felnotttek_szakkepzesel/tananyag/JEGYZET-13-2.1._A_felnottoktatoi_szerepe.html 2019. 11. 21-i megtekintés

Márk Emese a személyiségfejlesztésről

„Önmagadhoz csak a világon keresztül vezet az út, és nem szeretheted magadat, ha más nem szeretsz.” Hamvas Béla

Amikor tudomást szereztem a lehetőségről, hogy képzőként kipróbálhatom magam, rövid töprengés után igent mondtam. A modul kiválasztásánál egyértelmű volt számomra, hogy a személyiségfejlődésről szóló áll hozzám a legközelebb, hiszen fiatal korom óta foglalkoztat ez a rejtélyes és izgalmas téma. Úgy véltem, hogy a közel 40 éves szakmai tapasztalat, a változatos élethelyzetek, az önmagamról szerzett tudás kellőképpen megérlelődtek bennem, hogy ennek a kihívásnak megfelelő módon eleget tegyek. Nem utolsó sorban „egy életem, egy halálom” lehetőséget is láttam benne, ami a saját kételyeim, féltelmeim, szorongásom – a saját határait feszegetése, a „sárkányaim legyőzésével” járhat. Mi tagadás, a képzőnek is vannak saját „sárkányai”, amelyeket megszelídíteni csak úgy lehet, ha néha előcsalogatjuk őket a rejtekéből.

Felkészülesem során előzetes tapasztalataimra, az óvónők kíváncsiságára, játékos kedvére és a pedagógiai optimizmusra alapoztam – próbáltam előrevetíteni a hallgatók szükségleteit, érzéseit, igényeit, akárcsak a gyermekek esetében, amikor egy foglalkozást előkészítek. A gyermekekhez hasonlóan minden pedagógus egyéni életutat járt be, különböző elvárásokkal, igényekkel, értékekkel, tapasztalattal és felkészültséggel, önmagáról való tudással rendelkezik. A felgyorsult világban eluralkodik a felületesség, a felszínesség – így kevés idő és lehetőség adódik az önmagunkról való tudás, az önismeret elmélyítésére, tudatosítására. Az információáradat, az ismeretek hatalmas mennyisége ránk nehezedik, és mindez már nem áldás, hanem átok lesz számunkra. Ezek közül válogatni nagy szellemi erőt igénylő feladat. Az időnket és az energiánkat beosztani, különbséget tenni a lényeges és nem lényeges dolgok között, összpontosítani arra, ami fontos – megerőltető és egyben kimerítő feladat. A gyorsaság és felületesség eluralkodik az emberi kapcsolatainkban is. Megnehezíti a kommunikációt, egymás megértését. Hajlamosak vagyunk arra, hogy hárítjuk a problémák megoldását. Szőnyeg alá söpörjük azo-